

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 344/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Marcelom Ružarovským, A. Žarnova 11C, Trnava, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Sa 19/2021-143 z 9. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.
2. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podľa § 3 ods. 3 písm. c) tohto zákona prechádza výkon súdnictva od 1. júna 2023 z krajského súdu na Správny súd v Košiciach.
3. Sťažovateľ sa včas podanou správnu žalobou vo veciach správneho trestania domáhal prieskumu rozhodnutia Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Prešove, Krajského dopravného inšpektorátu (ďalej len „žalovaný“) krajským súdom. Ten rozsudkom č. k. 3 Sa 19/2021-99 zo 14. júla 2022 žalobu zamietol. Sťažovateľ podal 28. augusta 2022 proti rozsudku kasačnú sťažnosť. Nesplnil však povinnosť zaplatiť súdny poplatok za jej podanie, preto ho krajský súd

uznesením vyzval na zaplatenie súdneho poplatku v lehote 15 dní od doručenia uznesenia pod následkom zastavenia konania podľa § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Uznesenie bolo právnomu zástupcovi sťažovateľa doručené 17. septembra 2022. V určenej lehote 15 dní nebol súdny poplatok zaplatený, lehota na zaplatenie súdneho poplatku uplynula 3. októbra 2022 (koniec lehoty pripadol na nedeľu, posledným dňom lehoty bol preto najbližší nasledujúci pracovný deň).

4. Krajský súd uznesením vyššieho súdneho úradníka z 12. októbra 2022 konanie o kasačnej sťažnosti zastavil, pretože sťažovateľ aj napriek poučeniu o zastavení konania ako následku nezaplatenia poplatku v 15-dňovej lehote od doručenia uznesenia tento neuhradil.

5. V sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľ dôvodil, že v prejednávanej veci došlo k začatiu konania vo veci samej, pretože krajský súd vykonal všetky potrebné úkony podľa § 450 Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“) (kasačnú sťažnosť doručil na vyjadrenie žalovanému, vyjadrenie žalovaného bolo doručené sťažovateľovi) a o kasačnej sťažnosti by následne už len rozhodol Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“). Súdny poplatok bol uhradený 14. októbra 2022.

6. Krajský súd napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľa zamietol. Dôvodil, že krajský súd v prejednávanej veci nemohol pri dodržaní zákona postupovať inak ako konanie o kasačnej sťažnosti zastaviť, sťažovateľ mohol zaplatiť súdny poplatok kedykoľvek od okamihu podania kasačnej sťažnosti až do uplynutia lehoty stanovenej v uznesení súdu. K námietke sťažovateľa uviedol, že krajský súd ani nemôže začať konať o kasačnej sťažnosti vo veci samej, keďže o nej rozhoduje najvyšší správny súd. Pripomenul zmenu právnej úpravy týkajúcej sa zrušenia uznesenia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku z dôvodu dodatočného zaplatenia súdneho poplatku do konca lehoty na podanie odvolania proti takémuto uzneseniu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ vidí porušenie jeho práv v dvoch rovinách:

a) namieta nesprávny výklad § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch krajským súdom, ktorý odporuje účelu a zmyslu zákona. Krajský súd neuprednostnil ústavne konformný výklad, ktorý by zabezpečil plnohodnotnú realizáciu ústavou garantovaných práv sťažovateľa. Podľa názoru sťažovateľa je písomné štádium konania o kasačnej sťažnosti začiatkom konania vo veci samej. Optikou účastníka konania sa tým už konanie vo veci samej začalo, pretože prednáša svoje argumenty, o ktorých rozhodne kasačný súd. V zmysle právneho názoru krajského súdu by v podstate neexistoval okamih začatia konania vo veci samej, iba krajským súdom vykonávané procesné úkony a následné rozhodnutie kasačného súdu;

b) namieta extrémne formálny postup krajského súdu, ktorým mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Sťažovateľ zaplatil súdny poplatok 14. októbra 2022, teda v rovnaký deň, ako mu bolo doručené uznesenie o zastavení konania o jeho kasačnej sťažnosti a skôr než nadobudlo

právoplatnosť. Podľa sťažovateľa boli splnené všetky podmienky konania vrátane zaplatenia súdneho poplatku, hoci neskôr.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu o zastavení konania o kasačnej sťažnosti sťažovateľa (podanej proti rozsudku o zamietnutí jeho žaloby vo veciach správneho trestania) pre nezaplatenie súdneho poplatku, odôvodnená nesprávnou interpretáciou ustanovení zákona o súdnych poplatkoch upravujúcich následky nezaplatenia poplatku.

9. S ohľadom na vymedzený predmet konania ústavný súd už v obdobných prípadoch viackrát zdôraznil, že právo na súdnu ochranu (právo na prístup k súdu) nie je absolútne, ale v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha podmienkam (v súlade s čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napríklad procesná subjektivita, zákonné lehoty, náležitosti žaloby, *exceptio rei iudicatae* (prekážka právoplatne rozhodnutej veci), prekážka litispendencie, ako aj platenie súdnych poplatkov a iné podmienky súdneho konania. Ani ústava, ani dohovor negarantujú právo na bezplatné súdne konanie. Uloženie poplatkovej povinnosti v súkromnoprávných sporoch teda nemožno samo osebe považovať za rozporné s právom na prístup k súdu chráneným v čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, sťažnosť č. 28249/95, par. 60; rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Airey proti Írsku z 9. 10. 1979, sťažnosť č. 6289/73, par. 26 – 26, ako aj IV. ÚS 144/04).

10. Ústavný súd pripomína, že rozhodovanie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 152/2022).

11. Po preskúmaní napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že nezistil v jeho dôvodoch takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup krajského súdu nemajúci oporu v aplikovaných právnych predpisoch vo väzbe na konkrétne okolnosti danej veci.

12. Vo vzťahu k prvej námietke sťažovateľa týkajúcej sa výkladu § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého pre nezaplatenie poplatku súd konanie nezastaví, ak už začal konať vo veci samej, ústavný súd odkazuje na body 25 a nasl. napadnutého uznesenia. Krajský súd uviedol, že ani nemôže začať konať o kasačnej sťažnosti vo veci samej, keďže o nej rozhoduje najvyšší správny súd. Pripomenul, že po doručení vyjadrenia žalovaného môžu nasledovať procesné rozhodnutia správneho súdu (napr. zastavenie konania), aj v sporovom konaní podľa Civilného sporového poriadku môže súd rozhodnúť bez nariadenia pojednávania verejným vyhlásením rozsudku, keď môže okamih začatia konania vo veci samej splyvať s rozhodnutím o veci samej. Tým, že podaním kasačnej sťažnosti začalo konanie o kasačnej sťažnosti, nezačal súd konať vo veci

samej. Podľa krajského súdu nemožno stotožňovať úkon účastníka konania vo veci samej so začatím konania vo veci samej.

13. Uvedené právne závery krajského súdu vo vzťahu k zamietnutiu sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu o zastavení konania o jeho kasačnej sťažnosti pre nezaplatenie súdneho poplatku možno považovať za zrozumiteľné, logické a rešpektujúce účel vo veci aplikovaných právnych noriem (príslušných ustanovení Správneho súdneho poriadku a zákona o súdnych poplatkoch). Ústavný súd preto nemá za týchto okolností ústavne relevantný dôvod a ani oprávnenie na to, aby tieto závery prehodnocoval a následne ich podroboval ústavnoprávnej korekcii. Právny názor o tom, že vykonávaním procesných úkonov podľa § 450 SSP krajský súd nezačal konať vo veci samej, má oporu aj v judikatúre ústavného súdu. Napr. v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 297/2021 ústavný súd považoval z ústavnoprávneho hľadiska za udržateľnú obdobnú interpretáciu a aplikáciu § 10 zákona o súdnych poplatkoch krajským súdom vo veci iného sťažovateľa.

14. Aj v uznesení č. k. IV. ÚS 186/2022-23 z 12. apríla 2022 (vo vzťahu k právnej úprave Civilného sporového poriadku) ústavný súd konštatoval, že v opravných konaniach konajú v merite veci (vo veci samej) iba tie súdy, ktorým zákon zveruje funkčnú príslušnosť na konanie o opravnom prostriedku. Aj v prejednáwanej veci možno preto uzavrieť, že v konaní o kasačnej sťažnosti koná „vo veci samej“ výlučne najvyšší správny súd a úkony, ktorých vykonanie zákon ukladá v tomto konaní krajskému súdu (§ 450 SSP), sú prípravnými úkonmi a nemožno ich považovať za úkony vo veci samej. To platí bez ohľadu na to, v akom poradí krajský súd tieto úkony vykonal (m. m. IV. ÚS 186/2022).

15. V reakcii na druhú námietku sťažovateľa ústavný súd odkazuje na bod 29 napadnutého uznesenia, v ktorom krajský súd doplnil, že od 1. júla 2017 došlo k zmene právnej úpravy týkajúcej sa zrušenia uznesenia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku z dôvodu dodatočného zaplatenia súdneho poplatku do konca lehoty na podanie odvolania proti takémuto uzneseniu.

16. Ústavný súd nevzhliadol dôvod prehodnocovať a korigovať ani uvedené právne závery krajského súdu. Je pravdou, že do 30. júna 2017 zákonodarca konajúcemu súdu prikazoval, aby v prípade nerešpektovania výzvy na zaplatenie súdneho poplatku uprednostnil právo na prístup súdu, ak k zaplateniu súdneho poplatku došlo do konca lehoty na podanie odvolania proti uzneseniu o zastavení konania. Tento príkaz s účinnosťou od 1. júla 2017 však zákonodarca z právnej úpravy nielenže vypustil, ale zároveň zavedením nového pravidla explicitne zakazujúceho v sťažnosti proti uzneseniu o zastavení konania namietat' skutočnosti, ktoré nastali po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku (§ 14 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch), zakázal súdu rozhodujúcemu o zastavení konania prihliadať na prípadné zaplatenie súdneho poplatku po uplynutí lehoty určenej vo výzve. Krajský súd v prejednáwanej veci dôsledne uplatnil reštriktívne formulovanú (v porovnaní s právnym stavom účinným do 30. júna 2017) normu ako produkt vôle zákonodarcu. Ak by krajský súd v okolnostiach veci uprednostnil sťažovateľovo právo na prístup súdu v podobe nezastavenia konania, rozhodol by v rozpore so zákonom. Nejde pritom len o otázku formálneho súladu rozhodnutia krajského súdu so zákonom, ale aj o prejav ústavného konceptu deľby moci v štáte, keď správny súd ako orgán súdnej moci nie je oprávnený sám od seba ignorovať vôľu

zákonodarcu, ktorá požíva prezumpciu súladu s ústavou, a teda aj so základným právom na súdnu ochranu (porov. III. ÚS 365/2022).

17. Ústavný súd dodáva, že sťažovateľ sa do situácie, ktorú on sám vníma ako nespravodlivú, dostal vlastným procesným postupom (nekonaním), dôsledky ktorého (za súčasného poučenia súdu) mohol a mal predvídať, a to o to viac v situácii, keď bol kvalifikovane právne zastúpený (I. ÚS 152/2022).

18. S ohľadom na uvedené ústavný súd uzatvára, že napadnuté uznesenie krajského súdu nie je prejavom aplikačnej a interpretačnej svojvôle krajského súdu, rešpektuje zákonné požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia, nie je arbitrárne a dostatočným spôsobom dáva odpoveď na otázku, prečo bolo potrebné sťažovateľom podanú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

19. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd konštatuje, že krajský súd napadnutým uznesením nemohol zasiahnuť do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a do jeho práva spravodlivé súdne konanie, pretože toto rozhodnutie predstavovalo zákonný následok nezaplatenia súdneho poplatku za dovolanie. Tento zákonný následok v podobe zastavenia príslušného konania vyplýva z § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch a nepodlieha prípadnej diskreícii vo veci konajúceho všeobecného súdu. Ústavný súd v tomto bode poukazuje aj na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého všeobecný súd (v zásade) nemôže svojím postupom, resp. rozhodnutím porušiť ústavou alebo dohovorom zaručené právo, ak koná a rozhoduje v súlade s platným a účinným zákonom (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00, III. ÚS 660/2014, II. ÚS 46/2017). Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

20. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu